

Ю. М. Дзюрахздобувач кафедри адміністративного та фінансового менеджменту
Національного університету «Львівська політехніка»

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

У статті проведено оцінювання показників ефективності державного регулювання інвестиційними процесами в сільському господарстві. Проаналізовано показники ефективності фінансового стимулювання інвестиційного розвитку аграріїв та інвестиційної ефективності відшкодування ПДВ аграріям. Результативність державного регулювання інвестицій дає можливість виявити дієвість різних засобів державного регулювання інвестиційних процесів.

Ключові слова: інвестиції, державне регулювання, державна фінансова допомога.

Постановка проблеми. Інвестиції у сільське господарство завжди перебували у полі зору як наукових дискусій, так і програм державного розвитку та управління. Головним критерієм здійснення успішного формування механізмів державного регулювання інвестиціями в сільське господарство є результативність, яка може бути визначена за допомогою низки критеріїв. Підходи до оцінювання результатів управління інвестиціями в сільськогосподарській сфері базуються на математико-статистичному апараті та загальних принципах державного регулювання економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти оцінювання результативності процесів регулювання інвестиціями розкрито у працях багатьох науковців, серед яких варто виділити таких, як І.В. Гончарук, С.П. Ковальчук, Л.О. Кримська, О.С. Папка та ін. Водночас результати проведених наукових досліджень підтверджують необхідність продовження наукових пошуків у цьому напрямі.

Метою статті є оцінювання результативності державного регулювання інвестиціями в сільському господарстві України, проведення аналізу показників ефективності державного регулювання інвестиційними процесами в сільському господарстві, показників ефективності фінансового стимулювання інвестиційного розвитку аграріїв та інвестиційної ефективності відшкодування ПДВ аграріям.

Виклад основного матеріалу. Оцінювання результативності державного регулювання інвестицій у сільському господарстві варто здійснити, виходячи з вирішення таких завдань, як:

1) статистичний аналіз показників результативності державного регулювання інвестицій у сільському господарстві;

2) SWOT-аналіз (узагальнення) переваг та недоліків, сильних і слабких сторін державного регулювання інвестицій у сільському господарстві.

Динаміку коефіцієнта ефективності регулювання інвестицій у сільському господарстві наведено на рис. 1.

Коефіцієнт ефективності регулювання інвестицій у сільському господарстві було визначено як відношення темпу зростання інвестицій у сільське господарство до темпу зростання видатків бюджету на фінансування державних органів, що регулюють інвестиційні процеси. Якщо значення цього показника є меншим за 1, то це свідчить про спадну динаміку ефективності регулювання інвестицій, а якщо значення показника перевищує 1, то динаміка ефективності державного регулювання має висхідний характер

Як свідчать дані рис. 1, у 2012 році значення коефіцієнта ефективності державного регулювання інвестицій складало 0,819 пунктів, то рівень результативності державного регулювання зменшувався. У 2013 році цей показник зріс до 1,878, тобто рівень ефективності державного регулювання інвестицій у сільському господарстві мав тенденцію до зростання. Різке зниження ефективності державного регулювання інвестицій у сільському господарстві відбулося у 2014 році, що може пояснюватися дезорганізацією в роботі багатьох органів державного управління. Це спричинило зниження

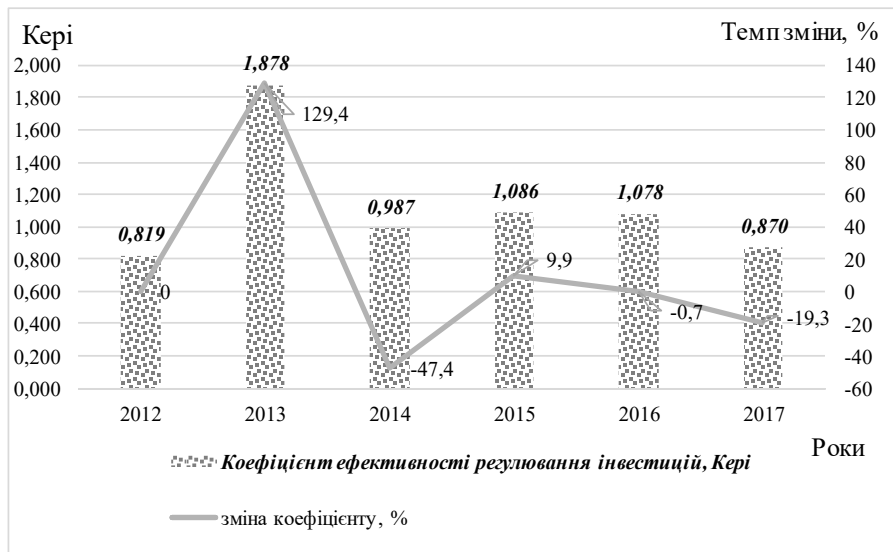

Рис. 1. Динаміка коефіцієнта ефективності державного регулювання інвестиційних процесів у сільському господарстві за 2012–2017 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [4]

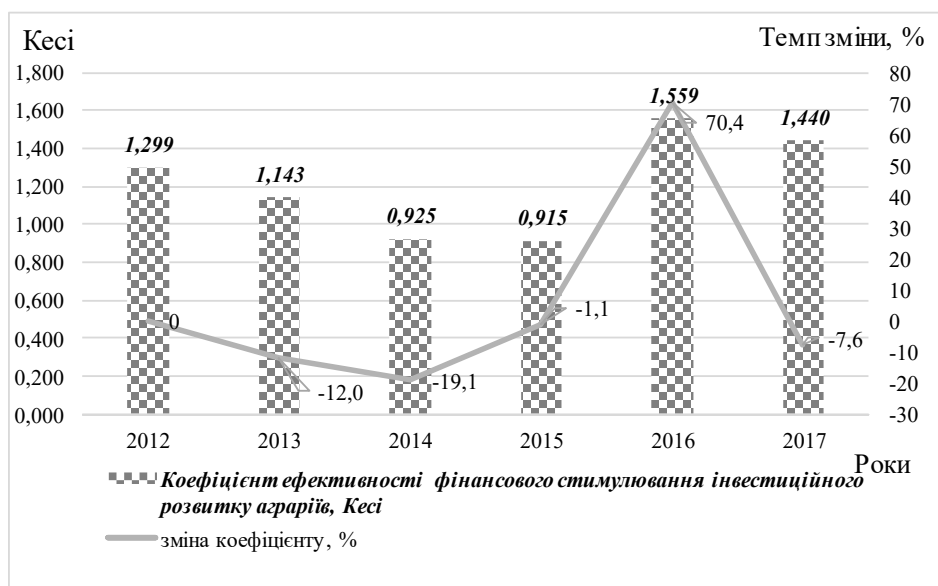

Рис. 2. Динаміка коефіцієнта ефективності фінансового стимулювання інвестиційного розвитку аграріїв за 2012–2017 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [4]

віддачі фінансових ресурсів держави, спрямованих на управління інвестиційними процесами. У 2015–2016 рр. тенденція до зростання державного регулювання мала місце, проте була не зовсім значною. А у 2017 році рівень ефективності регулювання інвестицій скоротився і склав 0,870, що свідчить про зниження віддачі ресурсів держави, за рахунок яких здійснювалося фінансування органів державного регулювання інвестиційними процесами в сільському господарстві.

Динаміку коефіцієнта ефективності фінансового стимулювання інвестиційного розвит-

ку аграріїв наведено на рис. 2. Цей показник було визначено як відношення темпу зростання інвестицій у сільське господарство до темпу зростання обсягів державної фінансової підтримки сільськогосподарських виробників.

Як свідчать дані розрахованих показників (рис. 2), рівень ефективності фінансового стимулювання інвестиційного розвитку сільськогосподарських виробників мав поступову тенденцію до зниження у 2012–2015 рр. На основі наведеної динаміки можна припустити, що рівень позитивного впливу державної фінансо-

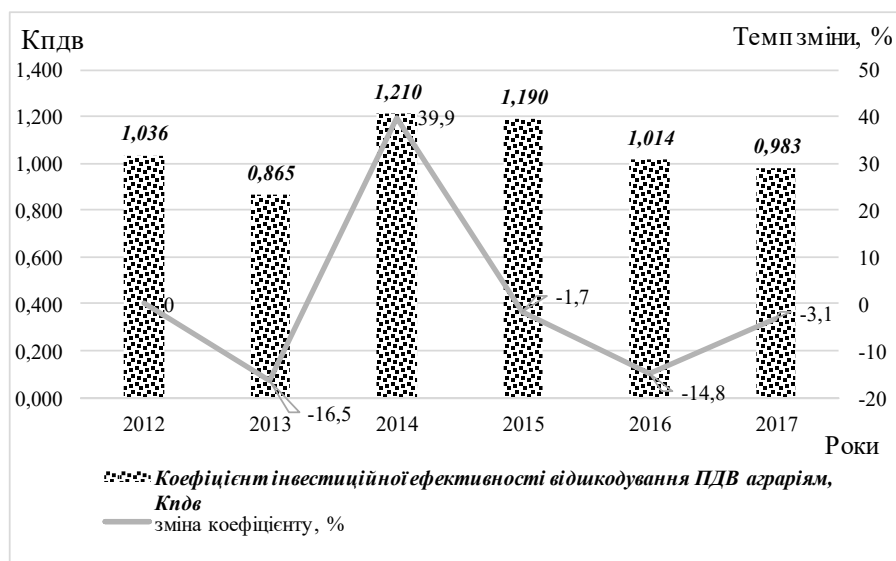

Рис. 3. Динаміка коефіцієнту інвестиційної ефективності відшкодування ПДВ аграріям за 2012–2017 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [4]

вої допомоги аграріям на інвестиційну активність у сільському господарстві мав поступову тенденцію до зниження до 2015 року.

Починаючи з 2016 року, ефективність фінансового стимулювання інвестиційного розвитку аграріїв різко збільшилася, про що свідчить значення відповідного коефіцієнта – 1,559. Зростання цього показника пояснюється результатами проведення реформ адміністративно-територіального управління та вдосконалення роботи державного апарату управління інвестиційним розвитком. Державні фінансові допомоги стали мати більш цільовий характер, ніж у 2012–2015 рр., що принесло певні позитивні зрушення у зростанні результативності фінансової підтримки суб'єктів господарювання в агросекторі.

Динаміку коефіцієнта інвестиційної ефективності відшкодування ПДВ аграріям наведено на рис. 3.

Як свідчать наведені статистичні дані, значення коефіцієнта ефективності відшкодування ПДВ аграріям не мало усталеної тенденції. Станом на 2014 рік, значення коефіцієнта ефективності відшкодування ПДВ аграріям зросло на 39,9% і склало 1,21 пункти. Це пояснюється впливом девальвації валютного курсу національної грошової одиниці, що могло сприяти зростанню обсягу відшкодованих сум ПДВ у гривневому еквіваленті.

Однак такий ефект мав короткостроковий характер, про що свідчить динаміка коефіцієнта ефективності відшкодування ПДВ

у 2015–2017 рр. Рівень інвестиційної активності у вказаному періоді мав тенденцію до скорочення, що вплинуло на зниження значень коефіцієнта. Інвестиційна політика у 2016–2017 рр. була спрямована на відновлення темпів економічного зростання. Сільське господарство у 2016–2017 рр. було одним із головних донорів української економіки, забезпечуючи валютні надходження в країну. Однак сама державна інвестиційна політика щодо використання механізму відшкодування ПДВ мала низьку результативність. Проте виносилися на законодавчому рівні численні пропозиції щодо скорочення обсягів відшкодування ПДВ аграріям, що негативно впливає на інвестиційний клімат у сільськогосподарському секторі економіки.

Через відміну експортного ПДВ на технічні та олійні культури аграрії у 2018 році втратили приблизно десять мільярдів гривень прибутку. Унесені у Податковий кодекс зміни впливають і на рентабельність вирощування культур [9]. У сучасних умовах аграріїв вважають за краще притримати продукцію, сподіваючись на зростання рівня цін на ринку. Тобто жорсткі заходи держави щодо відміни відшкодування ПДВ аграріям спричиняють до виникнення цінових спекуляцій на ринку олійних та технічних культур. Це пов'язано з прагненням аграріїв компенсувати свої збитки від указаних заходів державного регулювання. Наведена ситуація не сприяє зростанню інвестиційного потенціалу сільськогосподарської галузі.

Сформована інфраструктура економіки України є достатньою для розвитку інвестиційних процесів у сільському господарстві. Країна забезпечена власним будівельним сектором, що позитивно впливає на зниження собівартості будівельних робіт під час формування нових сільськогосподарських підприємств у сфері тваринництва, елеваторів тощо. Однак ризики створює процес старіння транспортної інфраструктури. Зокрема нагальною є проблема з модернізацією морських портів, які є ключовими пунктами у перевалюванні зернових.

Рівень інституційного забезпечення системи державного регулювання економіки дає можливість формувати систему управління інвестиційними процесами. В Україні створено систему відповідних органів державного регулювання, проводяться реформи щодо зростання дієвості. Це є позитивним сигналом для міжнародних інвесторів. Однак суттєві ризики виникають у законодавчому полі. Так, натеper в Україні залишаються ще не врегульованими питання стосовно функціонування ринку землі. Перспективи скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення залежать також від внутрішньополітичних умов, які складаються в межах взаємодії між гілками законодавчої та виконавчої влади. Занепокоєння у іноземних інвесторів викликають постійні зміни в органах державного управління та нестійкість сформованого зовнішньополітичного курсу України.

Закріплений у Асоціації з ЄС курс на євроінтеграцію передбачає закріплення кращих європейських практик у веденні бізнесу. Іноземні інвестори в сучасних умовах мають змогу отри-

мати більші можливості та перспективи для розвитку власних проектів у сільському господарстві. Однак значним ризиком у цьому напрямі є високий рівень корумпованості в органах державної влади, який залишається, незважаючи на всі позитивні наслідки проведених реформ.

Відповідно до результатів проведеного аналізу, можна окреслити основні напрями використання можливостей та протидії загрозам державного регулювання інвестицій у сільському господарстві (табл. 1).

Проблема корупції в Україні є системним явищем, із яким досить складно боротися. Її подолання потребує значних вкладень ресурсів та часу. Іноземні інвестори розуміють цю ситуацію, тому часто готові до роботи в Україні з очікуваннями на покращення ділового клімату в перспективі. Позитивними стимулами для них є такі сильні сторони агросектора України, як наявність сприятливих природно-кліматичних умов, кваліфікованих трудових ресурсів, ємнісного внутрішнього ринку та високого рівня відкритості національної економіки.

Висновки і пропозиції. Під час дослідження було проведено оцінювання результативності державного регулювання інвестиційних процесів у сільському господарстві. Показники співвідношення (результатів роботи підприємств агросфери до показників інвестицій та державної фінансової допомоги аграріям) мають спадну динаміку впродовж 2015–2017 рр. Це свідчить про зниження рівня ефективності державної інвестиційної політики у сільськогосподарському секторі економіки. Рівень впливу результативності державного регулювання

Таблиця 1

Основні напрями використання можливостей та протидія загрозам державного регулювання інвестицій у сільському господарстві (результувальна матриця SWOT)

	Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
Можливості (P)	PS1. Подальше вдосконалення державної політики у сфері регулювання транспортної інфраструктури. PS2. Державне сприяння розвитку агропромислових кластерів. PS3. Удосконалення механізмів державного сприяння інноваційному розвитку.	PW1. Формування механізмів залучення інвестицій у транспортну інфраструктуру. PW2. Сприяння розвитку державної політики енергозбереження, зокрема зелених технологій у сільському господарстві. PW3. Забезпечення стійкості макроекономічного розвитку та можливостей для фінансових підтримок агросектора.
Загрози (R)	RS1. Відновлення міжнародної програми співпраці з МВФ, реструктуризація державного боргу. Це є необхідною і виключною умовою для іноземних інвесторів. RS2. Активізація роботи в напрямі сприяння найшвидшій відміні мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення. RS3. Вирішення військового конфлікту на Сході за вигідних для України умов.	RW1. Протидія корупції у органах державної влади, подальша антикорупційна боротьба. RW2. Розвиток механізмів стимулювання експорту агросировини, зокрема відновлення режиму відшкодування ПДВ при експорті. RW3. Посилення реформ у сфері соціальної політики в сільській місцевості, сприяння формуванню демографічного потенціалу на селі.

з використанням таких засобів, як фінансування органів управління інвестиційними процесами та фінансове стимулювання інвестиційного розвитку є найвищим порівняно з результативністю інших інструментів державного регулювання. Зростання державних витрат на органи управління інвестиціями та фінансові допомоги аграріям позитивно впливають на динаміку рентабельності інвестицій у сільськогосподарському секторі. Зниження інвестиційної ефективності державних закупівель негативно впливає на рівень рентабельності інвестицій в сільському господарстві. Це може свідчити про обмеженість використання цього засобу державного регулювання з метою стимулювання інвестиційних процесів в агросекторі за умов поточної макроекономічної динаміки.

Список використаної літератури:

1. Гончарук І.В., Томашук І.В. Державне регулювання розвитку ресурсного потенціалу сільських територій: загальні аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 4. С. 19–30.
2. Дані Державної казначейської служби України. URL: www.treasure.gov.ua
3. Дані Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
4. Дані Міністерства фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua
5. Ковальчук С.П. Організаційно-економічні механізми залучення інвестицій на регіональному рівні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*, 2014. № 5. С. 188–192.
6. Кримська Л.О., Коваль М.О. Земельно-ресурсний потенціал як основа ефективного використання земель сільськогосподарського призначення. *Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво*. 2013. № 6. С. 148–151.
7. Папка О.С., Клим Р.А. Засади формування інституційного середовища інвестиційної діяльності в Україні. *Наук. вісн. Нац. лісотехн. ун-ту України. Сер. «Економічна»*. 2015. № 25.7. С. 251–254
8. Рейтинг простоти ведення бізнесу. URL: <http://russian.doingbusiness.org/ru/rankings>
9. Через відміну експортного ПДВ на технічні та олійні культури аграрії щорічно втрачають 10 мільярдів гривень прибутку. URL: <https://superagronom.com/news/2802-cherez-zmini-u-podatkovomu-kodeksi-agrariyi-schorichno-vtrachatimut-10-milyardiv-griven-pributku-onovlyuyetsya>

Дзюра Ю. М. Результативность государственного регулирования инвестиций в сельском хозяйстве

В статье проведена оценка показателей эффективности государственного регулирования инвестиционными процессами в сельском хозяйстве. Проанализированы показатели эффективности финансового стимулирования инвестиционного развития аграриев и инвестиционной эффективности возмещения НДС аграриям. Результативность государственного регулирования инвестиций дает возможность выявить действенность различных мер государственного регулирования инвестиционных процессов.

Ключевые слова: инвестиции, государственное регулирование, государственная финансовая помощь.

Dziurakh Yu. M. Efficiency of state regulation of investments in agriculture

The article assesses the performance indicators of state regulation of investment processes in agriculture. Analyzed the effectiveness of financial incentives for investment development of farmers and investment efficiency of VAT reimbursement to farmers. The effectiveness of state regulation of investments makes it possible to reveal the effectiveness of various measures of state regulation of investment processes.

Key words: investments, government regulation, government financial assistance.